

ПРОФЕСІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

*Дрожчана Ольга Урешівна
Полтавська державна аграрна академія
м.Полтава*

Конституція України (ст.43) проголошує право кожного громадянина нашої держави на «належні, безпечні і здорові умови праці». Ці права закріплюються і законом України «Про охорону праці» [1].

Умови праці та безпека на робочому місці, безпека технологічних процесів, роботи машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівниками, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам нормативних актів про охорону праці.

Незадовільними і небезпечними залишаються умови праці в сільськогосподарському виробництві.

Так за даними Фонду соціального страхування України у 2017 році в галузі сільськогосподарського виробництва виробничий травматизм склав 7,3% від загального числа травмованих (361 особа травмована, в т.ч. 52 – смертельно) [2].

Основними особливо небезпечними об'єктами в сільськогосподарському виробництві є рухомі машини і механізми; пестициди і мінеральні добрива; обладнання, що працює під тиском; статична електрика; напруга в електричній мережі; тварини; хвороботворні мікро-і макроорганізми; склади, що містять запаси речовини для дезінфекції і дератизації сховищ для зерна, тваринницьких приміщень; склади з запасами отрутохімікатів для сільського господарства; склади горюче-мастильних матеріалів.

Серед професійних захворювань, викликаних дією фізичних факторів, у робітників сільського господарства розвиваються захворювання внаслідок вібрації, шуму, перенапруження периферійної нервової системи і травмування опорно-рухового апарату [3].

Захворювання периферійної нервової системи широко розповсюджені серед робітників сільського господарства різних професій і займають одно із перших місць в структурі захворювань механізаторів.

По числу днів непрацездатності основним із захворювань периферійної системи є попереково-хребтовий радикуліт, зумовлене тривалим вимушеним положенням тулубу і фізичною перенапругою.

Вібраційна хвороба зустрічається у механізаторів сільського господарства (трактористи, комбайнери, водії важких машин). Захворювання розвиваються у механізаторів з великим стажем роботи (більше 10 років).

Професійна туговухість зустрічається у механізаторів, умови праці яких характеризуються інтенсивним шумом. Перші ознаки професійної туговухості у механізаторів з'являються при великому трудовому стажі (15 років і більше). Під дією шуму відмічається порушення в серцево-судинній системі, розвивається хронічна ішемічна хвороба серця.

Найбільш типовими для групи професійних інтоксикацій, що зустрічаються у робітників сільського господарства, є гострі й хронічні отруєння пестицидами, свинцем, окисом вуглецю, сірководнем.

Впливу сірководню підлягають робітники в силосних, вигрібних ямах і ямах з гноєм, на полях зрошування, тваринницьких фермах.

Звичайно в повітрі при цьому існують і інші токсичні сполуки: аміак, сірчистий і вуглекислий амоній, вуглекислота, метан.

Потрапляючи в організм, свинець з потоком крові розноситься у всі органи і тканини.

Впливу окису вуглецю в умовах сільського господарства можуть підлягати трактористи, комбайнери, водії вантажних машин, робітники ремонтних майстерень, робітники теплиць, а також особи, робота яких пов'язана з паянням, електрозварюванням і ін.

В останні роки відмічається ріст частоти хронічних захворювань органів дихання.

Частота захворювань бронхіального апарату у сільського населення становить приблизно 3%.

У робітників окремих галузей сільськогосподарського виробництва хронічні захворювання легень відмічаються помітно частіше.

Неорганічний пил викликає, в основному, запалення бронхіального апарату.

Окремі види пилу мають алергенні якості і можуть обумовити такі захворювання як бронхіт, пневмоконіоз, цементоз, пневмонії, силікоз, талькоз, бронхіальна астма.

В групу професійних захворювань, викликаних дією біологічних факторів входять інфекційні і паразитарні захворювання, які передаються людині від хворих тварин, а також алергічні захворювання, обумовлені алергенами рослинного і тваринного походження.

Із алергічних захворювань, які найбільш часто зустрічаються у осіб, зайнятих в сільському господарстві, необхідно відмітити поллінози і бронхіальну астму.

До хімічних алергенів, впливу яких можуть підлягати механізатори, робітники, тепличних господарств, відносяться пестициди (хлор- і ртутьорганічні і ін.), мінеральні добрива (ціаністи, азотні сполуки).

Тривале зберігання продуктів рослинного походження сприяє створенню сприятливих умов для розвитку в них спорів різних грибків.

Вдихання пилу, у якому є спори грибків, призводить до пошкодження легень(алергічний альвеоліт).

Дерматози, які розвиваються у працівників сільського господарства, можуть бути зумовлені впливом хімічних речовин, рослин, фізичних факторів, інфекційних агентів, а також укусами ектопаразитів і інших комах [3].

Відомі шкірні ураження типу дерматиту, алергічного дерматиту, екземи, кропивниці від дії пестицидів та мінеральних добрив.

Навколо промислових центрів все більшого розповсюдження набувають тепличні господарства й комбінати. Вони оснащені технологічним обладнанням

для комплексної механізації і автоматизації агротехнічних операцій, які забезпечують одержання свіжих овочів цілий рік.

В теплицях особливу увагу необхідно приділяти мікроклімату. В теплицях підвищена температура (35-50°C) і вологість (85-100%) при мінімальній рухомості повітря. Це створює несприятливі умови праці. Теплиці мають централізоване водяне опалення або відкрите спалювання газу. Тому в повітрі буває до 250 мг/м³ окису вуглецю і окису азоту до 30мг/м³; формальдегідів до 0,8 мг/м³ та інші шкідливі речовини. Такі ж концентрації шкідливостей бувають при застосуванні теплогенераторів на рідкому паливі. В теплицях застосовують хімічні препарати: мінеральні і органічні добрива; стимулятори росту; дезінфікуючі і стерилізуючі сполуки; пестициди і ін. Дезінфекцію проводять розчинами тіофосу, формаліну, карботіону, сірчанним газом. У вегетаційний період користуються пестицидами. Обробку рослин при появі шкідників або захворювань проводять кожні 7-10 діб комбінованими розчинами фунгіцидів та інсектицидів. Всі ці шкідливості негативно впливають на стан здоров`я працюючих.

У галузі тваринництва мають місце захворюваності з тимчасовою втратою працездатності та професійні захворювання, спричинені різними мікроорганізмами, основним джерелом яких є хворі та заражені тварини. Дослідниками встановлено, що найчастіше серед працівників різних професій хворіють птахівники (пташниці), які перебувають під дією комплексу шкідливих факторів: несприятливі мікрокліматичні умови, газова, пилова, бактеріальна та грибна забрудненість повітря, значні фізичні навантаження.

Птахівникам загрожує також небезпека ураження професійними інфекційними захворюваннями, які можуть виникнути в результаті контакту з хворою птицею або інфекційним матеріалом (трупами птиці, пташиним послідом, пухом, підстилкою), такими як орнітоз, актимікоз, аспергильоз, грип. Серед несприятливих факторів у промисловому птахівництві є біологічні шкідливості (бактеріальні та пилові аерозолі, грибкова мікрофлора, пташиний

послід), а також різні біоактивні речовини, переважно мікробіологічного синтезу (вакцини, вітаміни, антибіотики).

Захворюваність у птахівництві у 2 рази перевищує захворюваність працівників інших професій сільського господарства за відносними показниками. Наприклад, пташниці хворіють у 2,5 разів частіше, ніж доярки чи механізатори, і в 1,5 разів ніж працівники ремонтних майстерень.

Птахівникам загрожує також небезпека ураження професійними інфекційними захворюваннями, які можуть виникнути в результаті контакту з хворою птицею або інфекційним матеріалом (трупами птиці, пташиним послідом, пухом, підстилкою), такими як орнітоз, актимікоз, аспергильоз [3].

Персонал, що доглядає тварин, повинен бути проінструктований про засоби особистої гігієни, а також правила поводження з тваринами взагалі і заразнохворими особливо.

Отже, у планах соціального розвитку підприємства повинні передбачатися заходи щодо створення необхідних санітарно-побутових умов на фермах, у сховищах, дотримання встановлених вимог стосовно чистоти й вологості повітря, його хімічної і бактеріологічної забрудненості, освітлення й температури в робочих приміщеннях. На жаль, у частині господарств цих вимог не знають не лише працівники полів і ферм, а й спеціалісти. Це стало наслідком того, що тривалий час основну увагу приділяли створенню умов, які відповідають зоотехнічним нормам утримання худоби, а будівельних норм і правил щодо створення відповідних побутових умов на виробничих об'єктах не завжди дотримувались.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про охорону праці": станом на 21 листопада 2002 р. /Верховна Рада України. – Офіц. вид. К.: Парлам. вид-во, 2002. – 39 с .
2. Звіт Фонду соціального страхування України за 2017 рік.
3. Федоров М.І. Охорона праці в галузі АПК / М.І.Федоров, О.У.Дрожчана – Полтава: РВВ ПДАА, 2014. – 240с.